

8. Сучасні урбанізаційні процеси: тенденції та регіональна диференціація. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/720-suchasni-urbanizatsijni-protsesti-tendentsiji-ta-regionalna-diferentsiatsiya>

9. Феленчак Ю. Застосування кластерного аналізу в дослідженнях ризиків демографічних втрат: місто, регіон, держава / Ю. Феленчак // Схід: аналітично-інформаційний журнал. – Спец. вип. – 2011. – № 1 (108). – С. 178-182.

Комарницька А.О. Инновационные структуры регулирования урбанизационных процессов в регионе

Обосновано поняття урбокластера як інноваційної структури регулювання урбанізаційних процесів в регіоні. Виходячи з особливостей сучасної трактовки процесів кластеризації в територіальних соціальних системах і з урахуванням актуальних тенденцій розвитку урбанізації в Україні, запропонована система напрямків регулювання урбанізаційних процесів. Определен перечень главных регуляторов урбанізаційних процесів в регіоні і очерчені перспективи подальших досліджень.

Ключевые слова: урбокластер, інноваційна структура, регулювання, урбанізаційні процеси, регулятори.

Komarnitska A.O. Innovative structures regulation urbanization processes in the region

Concept of urbocluster as an innovative structure of regulation of urbanization processes in a region is grounded in the article. Taking into account the features of modern interpretation of processes of clusterization in the territorial social systems and actual progress of urbanization trends in Ukraine, the system of directions of regulation of urbanization processes is offered. List of key regulators of urbanization processes in a region is created and prospects of subsequent researches are outlined.

Keywords: urbocluster, innovative structure, regulation, urbanization processes, regulators.

УДК 336.713

Ст. викл. З.Р. Костак, канд. екон. наук – Львівська КА

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

Розглянуто суть та особливості формування кредитної політики банку. Проаналізовано структуру кредитного портфеля ПАТ КБ "ПриватБанк" залежно від характеру забезпечення. Обґрунтовано доцільність впровадження інноваційних розробок під час формування кредитної політики банку. Запропоновано механізм формування та реалізації інноваційної кредитної політики банку.

Ключові слова: кредитна політика, банк, інноваційна кредитна політика банку, кредитні операції.

Аналіз банківської діяльності свідчить про те, що кредитування, або ж кредитні операції займають лівову частку у структурі активних операцій вітчизняних банківських установ, а відтак є пріоритетним напрямом їхньої діяльності. Тому правильно визначена кредитна політика банку повинна стати каталізатором підвищення фінансових результатів їх діяльності, особливо у періоди фінансової нестабільності.

Досліджуючи особливості формування кредитної політики банку і враховуючи реалії сьогодення, зазначимо, що традиційні підходи до вироблення оптимальної кредитної політики вітчизняних банків дедалі частіше потребують нестандартних (новаторських) рішень, використання інноваційних розробок у банківській практиці. З огляду на це, актуальною, на наш

розсуд, є проблема створення ефективного механізму формування та реалізації кредитної політики банку на основі впровадження інноваційних розробок у процес банківського кредитування.

Аналіз літературних джерел і законодавчої бази свідчить [1-7], що більшість науковців недостатньо уваги приділяють формуванню кредитної політики банку, а саме її інноваційній складовій. Натомість активно аналізують кредитні операції банків, пропонують способи зниження кредитних ризиків та шляхи активізації кредитної діяльності вітчизняних банківських установ тощо. Так, Н. Дзюбановська [3] основну увагу приділяє методам зниження відсоткового ризику, які, на наш розсуд, є складовою формування кредитної політики банку. О. Кириченко у своїх доробках досить вдало досліджує теоретичні аспекти диверсифікації кредитного ризику і пропонує модель диверсифікації кредитного портфеля банку [5]. О. Дзюблюк у своїй праці [2] чітко виділяє основні проблеми кредитної політики українських банків. Це, на його погляд, нагромаджений обсяг проблемної заборгованості за наданими кредитами, відносно повільне зростання обсягів кредитування і високі кредитні ризики. На жаль, у наукових працях і досі немає єдиної загальновизначеної кредитної політики для всіх банків.

Метою дослідження є визначення особливостей формування кредитної політики вітчизняних банків (на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк") і розроблення пропозицій щодо удосконалення механізму формування кредитної політики банку на інноваційній основі.

Загальновідомо, що кредитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі принципів: поверненості, терміновості, цільового використання, забезпеченості, платності [1]. Проте на практиці кожен банк визначає свою власну кредитну політику, беручи до уваги всю сукупність ризиків (внутрішніх і зовнішніх), які впливають на ефективність його діяльності, враховуючи також ставлення керівництва банку до ризику тощо.

На нашу погляд, доцільно виділити найважливіші зовнішні та внутрішні чинники, які впливатимуть на формування менеджментом банку кредитної політики, це [5, с. 81]:

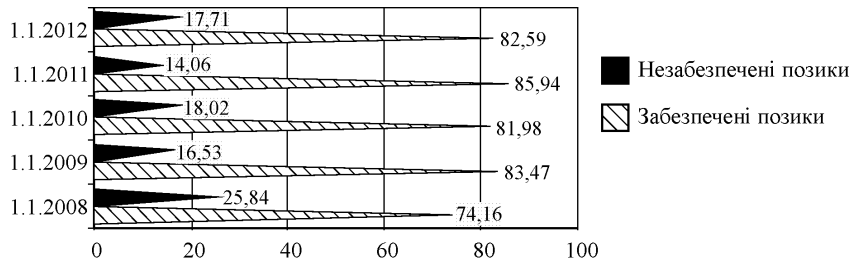
- загальний стан економіки країни, темпи інфляції;
- грошово-кредитна політика Національного банку України;
- рівень доходів населення, здатність споживати банківські послуги, наявність соціальних пільг;
- регіональна та галузева специфіка функціонування банку;
- рівень цін на банківські продукти та послуги;
- соціальна напруженість;
- політизованість суспільства;
- попит на кредити банку його клієнтів.

До найважливіших внутрішніх чинників, які визначають кредитну політику банку щодо кредитування фізичних осіб, належать: кредитний потенціал банку; ступінь ризику та придатності окремих видів споживчих позик; стабільність депозитів; забезпеченість позик; професійна підготовленість, кваліфікація та досвід персоналу банку; клієнтура банку; цінова політика банку.

На особливу увагу заслуговують внутрішні чинники, які формують кредитну політику банку, а саме – забезпеченість позик. Так, провівши аналіз структури кредитного портфеля одного із найбільших вітчизняних банків за обсягом активів – ПАТ КБ "ПриватБанк" залежно від характеру забезпечення за 2007-2011 рр. (табл. 1), можна сказати, що упродовж аналізованого періоду питома вага незабезпечених кредитів зменшується із 25,84 % у 2007 р. до 17,41 % у 2011 р. Проте негативним моментом у 2011 р. є те, що питома вага незабезпечених позик зросла у цьому році, порівняно із попереднім, на 3,35 %. Це свідчить про відсутність цілісного підходу під час формування та реалізації кредитної політики банку (рис. 1). Незважаючи на певний ризик неповернення бланкового кредиту, як показують дані табл. 2, до безнадійних та збиткових кредитів віднесені саме найбільш забезпечені кредити, а бланкові погашалися своєчасно та в повному обсязі.

Табл. 1. Аналіз структури кредитного портфеля ПАТ КБ "ПриватБанк" залежно від характеру забезпечення за 2007- 2011 рр. [8]

Характер забезпечення		1. Забезпечені (ломбардні) позики	2. Незабезпечені (бланкові) позики	Усього
Станом на 01.01.2008 р.	сума, тис. грн.	31622346	11017543	42639889
	питома вага, %	74,16	25,84	100,00
Станом на 01.01.2009 р.	сума, тис. грн.	62126794	12305533	74432327
	питома вага, %	83,47	16,53	100,00
Станом на 01.01.2010 р.	сума, тис. грн.	61480307	13511605	74991912
	питома вага, %	81,98	18,02	100,00
Станом на 01.01.2011 р.	сума, тис. грн.	87532340	14322831	101855171
	питома вага, %	85,94	14,06	100,00
Станом на 01.01.2012 р.	сума, тис. грн.	48552357	10231502	58783859
	питома вага, %	82,59	17,41	100,00

Рис. 1. Питома вага кредитів у структурі кредитного портфеля ПАТ КБ "ПриватБанк" залежно від характеру забезпечення за 2007-2011 рр.[8]

Аналіз можна продовжувати в напрямі більш глибокого вивчення структури за видами забезпечення (табл. 2). Дані таблиці свідчать, що найбільш поширеним видом забезпечення кредитів є інше майно. У 2011 р. їх частка становила 76,51 %, що на 19,77 % більше ніж у 2007 р. Тобто, можна зробити висновок, що банк активно здійснює кредитну діяльність, а також проводить ризикову кредитну політику, тому банкові варто поліпшити політику щодо видавання кредиту, контролю за поверненням позик, а також контролю за його забезпеченням.

Табл. 2. Аналіз структури кредитного портфеля ПАТ КБ "ПриватБанк" за видами забезпечення за 2007-2011 рр. [8]

Вид забезпечення	Станом на									
	01.01.2008 р.		01.01.2009 р.		01.01.2010 р.		01.01.2011 р.		01.01.2012 р.	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
1. Гарантія	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Нерухоме майно житлового призначення	6121923	19,36	5707752	9,19	5268989	8,57	4784657	5,47	4376664	9,01
3. Інше нерухоме майно	3287671	10,39	4091141	6,59	2901512	4,72	3463486	3,96	2748762	5,66
4. Цінні папери	2407159	7,61	4116032	6,63	2151102	3,50	4299983	4,91	2594855	5,34
5. Грошові депозити	1862440	5,89	4366091	7,03	1140922	1,86	1061562	1,21	1686203	3,47
6. Інше майно	7943153	56,74	43845778	70,57	50017782	81,36	73922652	84,45	7145873	76,51
7. Разом	31622346	100,00	62126794	100,00	61480307	100,00	87532340	100,00	48552357	100,00

З метою захисту інтересів банку, його акціонерів і клієнтів, при здійсненні операцій кредитування, менеджерам банку особливу увагу слід звернути на сам об'єкт застави. У забезпечення виконання позичальниками зобов'язань за кредитним договором Банк приймає в заставу будь-яке майно, що належить заставодавцю на праві власності. Для забезпечення за кредитом Банк може приймати в заставу [5, с. 227]: нерухомість, зокрема землю; обладнання; автотранспорт; товарно-матеріальні цінності (в обороті); цінні папери; розміщені депозити; майнові права; поручительства і гарантії третіх осіб.

Як свідчить зарубіжний досвід, оцінкова вартість об'єктів нерухомості, транспортних засобів та іншого майна, переданого в заставу, встановлюється на підставі експертного висновку спеціаліста Банку або фахівця організації, що має відповідну ліцензію на здійснення оціночної діяльності. Сума забезпечення за оцінної вартості повинна покривати суму кредиту і відсотків за ним за весь термін користування. Оцінювання платоспроможності поручителів юридичних і фізичних осіб здійснюється відповідно до внутрішньобанківських методик.

Як бачимо із рис. 2, якість застави, а вона є якісною характеристикою під час формування кредитної політики банку, має значний вплив на ефективність кредитної діяльності будь-якого банку. Окрім якісних характеристик, значний вплив на процес формування кредитної політики банку мають також цільові орієнтири. Останні, водночас, повинні базуватись на інноваційній складовій, розробленні інноваційних пропозицій, виборі пріоритетних цілей. А реалізація кредитної інноваційної політики значно активізується, якщо менеджери банків спільно із законодавчими органами влади зможуть сформувати відповідну інноваційну інфраструктуру банку, налагодити науково-технічну кооперацію із високорозвиненими країнами у банківській сфері.

Висновок. Запропонована схема формування та реалізації кредитної політики банку, на наш погляд, дасть змогу керівництву банківської установи комплексно підійти до активізації його кредитної діяльності, а відтак сприятиме примноженню доходності від цього виду операцій.

Рис. 2. Механізм формування та реалізації інноваційної кредитної політики банку

Література

1. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа / О.Д. Вовчак. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.pidruchniki.ws/16250212/bankivska_sprava/pouyattya_kreditnoyi_politiki_banku.
2. Дзюблюк О. Розвиток банківського сектору в умовах деформації світового фінансового простору / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України : журнал. – 2011. – жовтень. – С. 76-83.
3. Дзюбановська Н. Система моделей управління реалізацією кредитно-депозитної політики банку / Н. Дзюбановська // Вісник Тернопільського національного економічного університету : зб. наук.-техн. праць. – Тернопіль : Вид-во ТНЕУ. – 2011. – № 2. – С. 53-59.
4. Козьменко С.М. Стратегічний менеджмент банку : навч. посібн. / С.М. Козьменко, Ф.І. Шпиг, І.В. Волошко. – Суми : Вид-во "Університетська книга". – 2003. – 734 с.
5. Кириченко О. Банківський менеджмент : навч. посібн. / О. Кириченко, І. Гіленко, І. Ятченко. – К. : Вид-во "Основи", 1999. – 671 с.
6. Основні показники діяльності банків в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.bank.gov.ua/bank_supervision/dynamics.htm.
7. Асоціація українських банків. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.aub.org.ua>.
8. Офіційна інтернет-сторінка ПАТ КБ "Приватбанк". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.privatbank.ua>.

Костак З.Р. Особенности формирования кредитной политики банка

Рассмотрены сущность и особенности формирования кредитной политики банка. Проанализирована структура кредитного портфеля ПАО КБ "ПриватБанк" в зависимости от характера обеспечения. Обоснована целесообразность внедрения иннова-

ционных разработок при формировании кредитной политики банка. Предложен механизм формирования и реализации инновационной кредитной политики банка.

Ключевые слова: кредитная политика, банк, инновационная кредитная политика банка, кредитные операции.

Kostak Z.R. Features forming credit policy of the bank

Considered essence and peculiarities of the formation of credit policy of the bank. Analyzed the structure of credit the portfolio PJSC CB "PrivatBank" depending on the nature of software. The necessity of introducing innovative developments in the formation of credit policy of the bank. Proposed the mechanism of the formation and implementation of innovative credit policy.

Keywords: monetary policy, bank, innovative credit policy bank, credit operations.

УДК 338.2.658

Викл. О.А. Мартинюк –

Міжнародний гуманітарний університет м. Одеси

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто основні особливості формування ефективності економічних процесів харчового підприємства. Запропоновано модель ефективного регулювання економічних процесів харчового підприємства на основі визначення його стратегічного потенціалу та компетенцій. Інформаційно-аналітичним забезпеченням реалізації стратегічного потенціалу рекомендовано вибрати сучасні інформаційні інтелектуальні технології прийняття управлінських рішень на основі бізнес-процесного підходу, використання інструментарію когнітивного управління та оцінних індикаторів збалансованого типу.

Постановка проблеми. За умов потреби подолання економічної кризи особливу увагу приділяють оцінці економічних результатів діяльності підприємств. Посилення конкурентної боротьби на ринку продуктів харчування ставить нові вимоги перед підприємствами харчової промисловості. Харчові підприємства працюють в особливому галузевому економічному середовищі, тому ефективність їх діяльності залежить від економічно виваженого вибору пріоритетних напрямів розвитку на основі сучасних підходів до формування ефективності економічних процесів їх функціонування.

Впровадження та реалізація сучасних інформаційних технологій та інструментів теорії ефективного управління дає змогу оптимізувати інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень до рівня, що сприяє досягненню цілей підприємства згідно із прийнятою ним стратегією розвитку та основі використання стратегічного потенціалу.

Аналіз останніх публікацій. Виокремлення рушійних механізмів стратегічних змін, аналіз внутрішніх і зовнішніх умов успіху стратегічних перетворень, визначення стратегічного потенціалу організації і його значення для стратегії фірми розглянуто в роботах вітчизняних і зарубіжних дослідників, серед яких: О.Н. Альохіна, О.С. Виханський, Г.І. Гольдштейн, І.Б. Гурков, В.С. Єфремов, А.Т. Зуб, Г.Б. Клейнер, В. Марковський, А.І. Наумов, І.Д. Аакер, І. Ансофф, П. Друкер, Р. Грант, М. Портер, С. Левицький, П. Дженстер, О. Уільямсон, П. Сперроу та ін.

Однак питанням використання сучасних управлінських технологій у дослідженні причинно-наслідкових зв'язків та формуванні особистих і орга-